

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk (SOU 2018:83)

U2018/04684/UF

Sammanfattning

- Konkurrensverket anser att förslagen i allt väsentligt bör vara positiva för tolkbranschens utveckling.
- Konkurrensverket befarar dock att den nya regleringen kan innebära en brist på tolkar 2024 och förordar därför att en längre övergångsperiod övervägs (avsnitt 7.8.2).
- Konkurrensverket instämmer i utredningens bedömning att tillsynsavgifter för tillsynen över registrerade tolkförmedlingar inte bör införas (avsnitt 8.7.3).
- Konkurrensverket välkomnar en tydligare reglering och ökad samordning av de krav och tekniska förutsättningarna som tillämpas vid upphandling av tolktjänster (avsnitt 8.8).
- Konkurrensverket avstyrker förslaget om att staten prövar inrättandet av en egen central tolkresurs (avsnitt 8.8).

Utredningens förslag

Utredningen föreslår bland annat att staten ska finansiera färre utbildningsvägar för tolkar men att den samlade kapaciteten ska öka. Ett register för auktoriserade och utbildade tolkar ska införas. En ny tolklag ska införas och kvalitetssäkring och tillsyn utvecklas.

Konkurrensverket anser att förslagen i allt väsentligt bör vara positiva för tolkbranschens utveckling. Reglering och tillsyn gagnar de företag och organisationer som arbetar inom samhällets ramar och följer gällande regelverk, eftersom det innebär ett skydd mot otillbörlig konkurrens från oseriösa företag. Ett reformerat regelverk för tolkar bör gynna kvalitetsutveckling, professionalism och konkurrenskraft.

Adress 103 85 Stockholm
Besöksadress Torsgatan 11
Telefon 08-7001600
Fax 08-245543
konkurrensverket@kkv.se

Nedan följer Konkurrensverkets särskilda synpunkter på några av utredningens bedömningar och förslag.

7 Kvalitetssäkring genom utbildning, validering och auktorisation

Utredningen föreslår att dagens system för kvalitetssäkring utvecklas bland annat genom att yrkesexamen inom högskola till tolk ska motsvara vad som krävs för auktoriserad tolk och genom att utveckla auktorisationsproven som krävs för tolkar med annan utbildning än högskolans yrkesexamen.

Konkurrensverket anser att det är viktigt för beställare inom offentlig sektor och i andra delar av samhället att det finns ett användbart system för att ange kompetens och kvalitet för yrkesverksamma tolkar. Det är därför positivt med ett förslag som tydliggör de krav som kan ställas när tolktjänster upphandlas.

7.8.2 En femårig övergångsperiod

Utredningen föreslår att auktorisation som tolk efter 2024 alltid skall bygga på godkänd tolkutbildning. En sådan övergångsperiod bedömer utredningen som tillräckligt lång för att möta de förändringsbehov som behövs inom tolkkåren och för att nya grupper tolkar ska hinna utbildas. Utredningen föreslår vidare att det efter denna övergångsperiod normalt sett inte längre skall vara möjligt att arbeta som tolk i staten utan utbildning och auktorisation.

Mot bakgrund av att merparten av landets yrkesverksamma tolkar enligt utredningen i dag saknar utbildning och auktorisation och att rörligheten inom tolkyrket är omfattande befärdar Konkurrensverket att den nya regleringen kan innebära en brist på tolkar 2024. Konkurrensverket förordar därför att en längre övergångsperiod övervägs. Det är naturligtvis av vikt att kontinuerligt följa upp den nya regleringen, inte minst då antalet utbildade och auktoriserade tolkar.

8.7.3 Avgifter för tillsyn

Konkurrensverket instämmer i utredningens bedömning att tillsynsavgifter för tillsynen över registrerade tolkförmedlingar inte bör införas. Tillsynsavgifter kan vara konkurrenspåverkande mellan olika tillsynsobjekt. Alltför höga tillsynsavgifter genererar administrativa kostnader för företagen och kan hämma etableringen av nya och mindre företag inom en marknad.

8.8 En statlig tolkportal

Tolkutredningen föreslår att en enhetlig statlig tolkportal för samordning och beställning av statens tolktjänster utvecklas. Enligt utredningen utvecklar ramavtalstecknande statliga myndigheter och vissa landsting i dag egna portaler för att hantera avrop av tolktjänster. Utredningen menar att detta innebär att olika sÄrlösningar utvecklas parallellt hos olika myndigheter och offentliga huvudmän, liksom hos de tolkförmedlingar som anlitas. En varierad terminologi och begreppsanvändning skapar svårigheter vid upphandlingar, avrop och anlitan­de av tolk.

Utredningen menar därför att det behövs en samlad lösning för anskaffning och förmedling av tolktjänster. Utredningen föreslår att Statens servicecenter ges i uppdrag att i ett pilotprojekt utveckla de tekniska och tjänstanknutna förutsättningar som bör gälla för en statlig tolkportal. Ytterligare en rad myndigheter som besitter egna erfarenheter och i vissa fall tekniska lösningar för tolkförmedling uppdras bistå i arbetet. Utredningen skriver att möjligheter att utveckla kompletterande statliga ramavtal genom s.k. dynamisk upphandling av tolk- och förmedlingstjänster kan prövas som ett alternativt sätt att arbeta, och att den upphandling av förmedlingstjänster som fortsatt kan behövas bör utformas så att fungerande konkurrens mellan förmedlingar kan upprätthållas även under avtalsperioder.

Konkurrensverket välkomnar en tydligare reglering och ökad samordning av de krav och tekniska förutsättningarna som tillämpas vid upphandling av tolktjänster. Mot bakgrund av att majoriteten av de i dag uppskattningsvis cirka 5 000 tolkar som är verksamma i Sverige enligt utredningen är uppdragstagare eller egenföretagare är det angeläget att olika myndigheter inte i onödan ställer krav som innebär att varje företag behöver tillämpa olika rutiner och olika system när de säljer sina tjänster till olika myndigheter.

Konkurrensverket vill framhålla att det finns nackdelar med stora ramavtalsupphandlingar som innebär att företag riskerar stora delar av sin omsättning om de inte kommer med i ett ramavtal. För att upprätthålla en långsiktig konkurrens kan det vara lämpligt att olika myndigheter som efterfrågar samma eller liknande tjänster gör egna ramavtalsupphandlingar, så att företag som inte kommer med i ett ramavtal får fler chanser och inte riskerar att förlora hela sin omsättning under ramavtalsperioden. Ett alternativ är att, som utredningen nämner, undersöka förutsättningarna att införa dynamiska inköpssystem.

8.8 En statlig tolkresurs

Utredningen föreslår att staten prövar inrättandet av en egen central tolkresurs med anställda eller avtalade tolkar för att möta behovet av tolktjänster inom de över tid mest efterfrågade tolkspråken. En sådan verksamhet skulle enligt utredningen lämpligen knytas till Statens servicecenter och kunna utvecklas vid sidan av myndighetens förmedlingsverksamhet.

Konkurrensverket avstyrker en sådan statlig tolkverksamhet. Marknaden för tolkar präglas i dag av många privata företagare och förmedlare som verkar i konkurrens med varandra. En statlig tolkverksamhet skulle få betydande konkurrensfördelar i form av t.ex. finansiering och administration som skulle snedvrida konkurrenssituationen på tolkmarknaden.

Uppföljning och utvärdering avgörande

Som utredningen noterat har Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten i rapporten *Mellanhänder i offentlig upphandling*¹ betonat vikten av avtalsförvaltning, uppföljning och utvärdering vid denna typ av underleverantörlösningar. Rapporten framhåller bland annat att det alltid i efterhand ska kunna konstateras vilka faktorer som låg till grund för visst beslut om upphandling och att risker för korruption och osund konkurrens kan minskas genom krav på transparens och fortlöpande uppföljning. Då kan god konkurrens bibehållas inom den aktuella tjänstemarknaden.

Konkurrensverket vill i sammanhanget hänvisa till rapporten och vikten av avtalsförvaltning, uppföljning och utvärdering vid denna typ av upphandlingar med underleverantörlösningar.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit konkurrenssakkunnige Mårten Törnqvist.

Rikard Jermsten

Mårten Törnqvist

¹ Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket (2017). *Mellanhänder i offentlig upphandling*. Rapport 2017:1.